

הרחוב: חמידו חמידו

המכונית נעצרה בפתח מלון דן. חמיד נפרד ממדריכו, בחן את הרחוב סביב. איש לא ניגש אליו, איש לא קרא לו. פקיד המודיעין מסר לו פתק. "זה בשבילך, מיסטר דנישאקר". חמיד דחף את המכתב לכיסו ועלה במעלית לחדרו. רק שם פתח את המעטפה. כרטיס ביקור קטן נפל ארצה. הוא הרים אותו: "אדון דנישאקר הנכבד, אצלצ'ל אליך בעשר ב' לילה". על גב הכרטיס היה מודפס השם: אריק רולו, כתב לה חונד. "איבן אלירמוטה!" סינן חמיד בין שיניו. "את הכל הוא יודע?"

פרק שלישי:

ראש המודיעין מתנגד

תאריך: יום ב', 18 במאי 1970. המקום: הקומה ה-32 של בניין אימוביליה, קאהיר. (לילות המעלית המיוחדת, שאליה אפשר להיכנס רק בקומה השלישית של המרתף ושאנינה נעצרת אלא בקומה ה-32, נפתח. טרקלין קטן, סטרילי, מכירה עסוקה מאוד, שני בוואכים שניראו אינטליגנטים מדי בשביל הפקידים הרשמיים. הפקידים שניראו שומריהסף חיכו לעברו. טבאח אל-ח'יר. הוא העיף נשיקה לפאוזיה. או אולי זאת חמידה? "ידידי המזדקן", הירהר, "אתה באמת מזדקן אם אינך יכול לקבוע במבט אחד אם הרגלים שייכות לחמידה או לפאוזיה...".

זמום, ודלת נפתחה בפניו. פאוזיה-חמידה לחצה על הכפתור החשמלי המפעיל את הדלת. הוא ידע שבחצותו של הדלת הואת פנימה, כביכול אל חדרו של מנהל חברת מיטר תעשיית כותנה בע"מ. יוקרנו לעברו משני המשקופים קרני-ביקורת גלגולת כל נשק או חפץ חשוד שהוא נושא עימו. הוא ידע בדיוק מה השומר הנסתר יראה על מסך-הבקרה; אבל לו מותר לשאת הפצים כאלה כאן.

זימום, ועוד זימום, ועוד עיניים בוחנות. חיוכים, סוראיה-פאטמה-איברהים-סועאד — עד שלבסוף הגיע לחדרו של איסמעיל.

איסמעיל ישב על כורסתו המסתובבת, מתבונן במעד לחלון בעל השמשה הכהה — והמשריית. התבונן, רחוב עמאד אל-דין. גני אל-איובקיה, כיכר האופרה, גזירה, הגילוס, כיכר השיתור, המצודה, שוק אל-מסקי. זה כוח עצום, חמיד, אתה שומע? את זה לא יוכל לשבור שום פאנטום ושום סקייחוק. אמור זאת לגמאל. אני אומר לו זאת כל פעם, אבל אני חושש שהוא אינו שקט לגמרי. אמור לו זאת גם אתה.

בתנועה מהירה סובב את כורסתו והביט ישר בעיני חמיד אל-שנקיטי: "אין שום צורך להיכנע! ההפצצות רק מחזקות את העם הזה, אהלאן! שיפציצו! שיפציצו! זה יהפוך את המלחמה שלנו ללוחם! אתה יודע מה אני מתפלל בלילות? אני מתפלל לבלתי, בלתי גדול אחד על קאהיר!"

חמיד בחן את ראש שירותי המודיעין של מצרים. איסמעיל באקארוס היה ענק נוטה

את אורחו אל מחוץ לטרקלין הגדול, לעבר דלת לבנה מקושטת בפיתוחיזהב. כאן הסתיימה ההצגה; במעד לדלת היתה ממלכת הדיפלומטיה השקטה. בטרקלין הקטן התיישבו גולדמן ועבד-אל-נאצר על ספה, ומשרתים סודאניים הניחו לפניהם ספלי קפה וטס של פירות. ליד שולחן צדדי ישבו שני קצונים, שנועדו לרשום כל מילה שתיאמר. חמיד אל-שנקיטי ניצב מאחורי הספה, מוכן לכל שירות שיידרש. גולדמן פתח בשתייה: "אדוני הנשיא מבין כי אינני שליח רשמי, ואינני מייצג את ממשלת-ישראל או כל גוף אחר. אני מתכבד להעביר אליך הבעת רצונה-הטוב של ראש ממשלת-ישראל; זה כל מה שהורשתי לעשות. אשמח מאוד, אדוני הנשיא, לשמוע את אשר בפיהך ולהעבירו לידועתה של ממשלת-ישראל. הדיעות שארשה לעצמי להביע, במידה שאדוני יראה בהן עניין, לא יחייבו איש מלבדי."

"דוקטור גולדמן", חייך נשיא מצרים, "כל זה ברור. אנא, אל תהיה צנוע כל-כך. דיעותיך ידועות לנו, ואנו מעריכים אותן ואת אישיותך. ברור לנו כי איננו מנהלים שיחות רשמיות, ואין זה תיחך בין הצדדים."

"אני מודה לאדוני הנשיא על מחמתותיו. יורשה לי להביע את הערכתי לעצם התבונה והאומץ המדיני שבקיום פגישה זו."

"העונג הוא באמת שלי, דוקטור, ויורשה לי לדבר גלויות: ברור לנו שבאיונה שהוא מקים חייב להימצא פתרון, כל פתרון שהוא. העניין אינו יכול להישאר כפי שהוא. הוא מסוכן מדי. אני מקוה שעצם נוכחותך כאן תוכיח כי אין מלחמה בינינו לבין העם היהודי; גם לא נגד עצם קיומה של מדינת-ישראל. אנו מבקשים להבהיר כי הסיכסוך בינינו הוא סיכסוך פוליטי, בין אינטרסים פוליטיים מנוגדים ועל בעייה פוליטית יש לתת תשובה פוליטית."

"האם ידיו של הנשיא אינן כבולות על-ידי הצהרות קודמות? למשל החלטת ועידת חארטום?"

"אני מפר את החלטות חארטום. הרי אני מדבר על פתרון מדיני, לא כן?"

"אדוני הנשיא — איזה בסיס אתה רואה להסדר?"

"הבסיס היחיד הבא בחשבון הוא החלטת מועצת הביטחון מה-22 בנובמבר 1967. היא נותנת לישראל כל מה שהיא יכולה לבקש — מלבד שטחים. מה אתה רוצים? גבולות בטוחים ומוטכמים? הכנה? מעבר חופשי במיצרים ובסואץ? כל זה מובטח לכם!"

"אדוני הנשיא, קיים פחד עמוק בלב אורחי ישראל מפני שאיפות-הנגס של הערבים, מפני נסייך-פתע לחסל את ישראל..."

"אתם פוחדים? ישראל פוחדת מפני שאיפות-הכיבוש שלנו? אתה מדבר ברצינות?"

"זה הדבר הרציני ביותר בתודעה הישראלית."

עבד-אל-נאצר השתק, ונראה מהרהר. "כל מיני אנשים באמת אמרו לי זאת לא פעם. קשה לי להאמין. הרי הפחד צריך להיות כולו בצד שלנו..."

"ואת הפחד הזה, אדוני הנשיא, יש לחסל. את זאת אין החלטת מועצת הביטחון מבטיחה."

"אז אני אבטיח זאת! מה אתם רוצים? הסכם חתום? הרי לא תאמינו לנייר! אדרבא! תבטיחו נסיגה. תבטיחו פתרון בעיית הפליטים; פיזויים, יישוב-מחדש. הבעייה ניתנת לפתרון. ואז אני מבטיח לך שבקאהיר יישב שגריר ישראלי, ונציגינו יישבו בתל-אביב

שני המנהיגים סקרו זה את זה בעיניים בוחנות, הם היו שחקנים וחתיקים:

„אהלאן וסהלאן!" אמר עבד-אל-נאצר, „שלום!" השיב ד"ר נחום גולדמן

ויברושלים. מה עוד? ביטול החרם? מיסחר? תנועת תיירים? תגיד לגברת מאיר שגמאל עבד-אל-נאצר מוכן להבטיח ולקיים. אבל אתם חייבים לשלם את המחיר. אתם חייבים להרגיע את הפחד שלנו. אתם חייבים לשכנע אותנו שאינכם לוטשים עין על אדמותינו.

פרק חמישי:

פירוק ממשלת הליכוד

מאתיים אלף איש הקיפו את נמל-התעופה לוד ביום בו חזר נחום גולדמן לישראל. הם באו עם ילדיהם, במכוניות וברגל. הם הציפו את השהות על למבואות פתח-התקרה ורמלה. רבים עם הציבוע על כל מטוס שנחת ואמרו: "זהו!"

הפתאומיות של כל הפרשה, השידורים הדראמטיים בתחנות הטלוויזיה בעולם. הדיחוח המדוקדק על כל רגע משלושת ימי שהותו של גולדמן במצרים. ומעל לכל: קול התשוואות של הקהל הקאהירי, בקונצרט המיוחד שערך הנשיא עבד-אל-נאצר לכבוד אורחו באולם האופרה. אחרי שנים של הכרזות כי אין ערבים המוכנים לדבר על שלום; כי גמאל עבד-אל-נאצר שבוי בימי המונום; שהשיגאה הערבית מונעת כל אפשרות של שלום — אחרי כל השנים האלה, הסתבר פתאום שהשלום יכול להיות קרוב מאוד. סוכנות הנסיעות של האחים אברהמוף בתל-אביב פירסמה בעיתונים את המודעות הישנות משנות ה-30 וה-40, המציעות טיולים מאורגנים לפיראמידות וללוקסור.

לעומת ההלה המונומית, שררה מתיחות עילאית במישור המדיני. עסקני מפלגות התכנסו לישיבות מראתוניות. הימין חזר והכריז: "לא תהיה מינכן שנייה! גולדמן הוא צ'מברליין!" יונם מוצהרות צהלה. ראשי מפלגות גדולות אמרו: "צריכים להמתין. לשמוע מפי ד"ר גולדמן. לבדוק אם אין התקחת מוקדמות מדי."

והנה, גולדמן חזר — ובפיו הבשורה הגדולה: "אפשר לדבר על שלום עם עבד-אל-נאצר. אל נשלה את עצמנו. השלום אינו מעבר לפינה. צריכים לשלם מחיר גבוה, אבל אפשר להשיגו."

מפלגות המישניות

עצו כמרקחה. ח"כים דתיים איימו בפרישה ממפלגתם אם זו תתמוך בנסיגה תמורת שלום. גח"ל התפצלה לכל אורך הקו. בגין הצהיר כי העם לא ירשה לממשלה לבגוד במורשת הדורות. אבל היה ברור, כי ההכרעה נתונה בידי המערך. העיתונים פירסמו מדי יום תוצאות של מחקרי דעת-הקהל. רוב המצדדים בנסיגה תמורת שלום עלה בהתמדה: 63% — 68% — 72%. השרים התייצבו גלויות במחנות של יוניים ונציים.

גולדה, דיין, בגין, עזר, לנדאו, אלון, פרס, גלילי ושלמה הלל התנגדו לנסיגה. פינחס ספיר, משה קול, ישראל ברזילי, ויקטור שם-טוב, זרח ורהפטיג, חיים משה שפירא, חיים גבתי, זאב שרף, יוסף אלמוגי היו בעד. אבא אבן התלבט, הימנה, ולבסוף החליט כנראה שיש סיכויים ליונים לנצח — והצטרף אליהם. סך הכל: תשעה נציים, כנגד עשרה יוניים. באמצע החלבוט שרי הליברלים יוסף ספיר, אריה דולצ'ין, אלימלך רימלט, ואיתם יוסף בורג ויעקב שמשון שפירא. הצטרפותם למחנה זה או אחר תכריע את הכף.

גולדה איימה: אם יקבלו את הצעותיו של גולדמן, אם ייפו את כוחו להמשיך במשא ומתן על-פי הקו שהציע גמאל עבד-אל-נאצר — תראה בכך הבעת אי-אמון בה, ותתפטר. "אני מנועזת מקלות-הראש בה מוכנים חברים לגשת לבעייה. העם הזה לא יוותר על פירות נצחוני, על דם בנינו, בשביל הזייה, בשביל אשלייה של ביטחון. הסדר כפי שמוצע עליידי נאצר פירושו התאבדות; או לפחות הזמנת מלחמה בעוד חמש או עשר שנים."

אבל פחדה של הגננת הלאומית, שהיפנט את המערך מזה שנתיים, שוב לא יכול היה לעמוד מול הלחץ האדיר של ההמונים. הרחוב רצה שלום — ומייד, הרחוב האמין לגולדמן יותר מאשר לגולדה.

כאשר נססרו הקולות, בחמש לפנות בוקר, הסתבר כי היונים ניצחו. אומנם ברוב דחוק — אבל ניצחו. גולדה התפטרה — ועוד באותו לילה הטילה הלישכה המדינית של המערך על פינחס ספיר לגשת להרכבת ממשלת-ליכוד חדשה. ממשלת שתלכד את כל הכוחות, בכל המפלגות, המוכנים לתמוך בעיקרון של שלום תמורת שטחים.

להשמנה. פניו שחומים אך בעלי גוון צהבהב. קירח כימעט לגמרי, אבל בעל שפם אדיר. קצין ח"ר המתאים יותר לעמוד בראש גודו מאשר לשבת בכורסה הזאת, מוקף כפתורים ומכשיריקשר.

"אתה יודע, איסמעיל, שגמאל אינו חושש לעצמו. הוא אינו חושש למישטרו. הוא פשוט כואב בשביל העם הזה. הוא אינו רואה כל תכלית במותם של עוד עשרת אלפים איש". "מה שנכנסת לחדר הזה ועד עכשיו נולדו 200 מצרים חדשים. עד השבוע הבא — יהיו עוד עשרת אלפים לידות. זה כוח, חמיד. עשה לי טובה. אמור זאת לגמאל. אמור לו שאין צורך להיכנע!"

"אבל הוא לא נכנע. הוא יודע שהסיכוי לתווה אמיתית הוא קטן ביותר. הוא הולך למיבע גשר מתוך הנחה שלא ייצא ממנו כלום. אבל זו יתן לו קלף תעמולתי עולמי. אל תשכח זאת!"

"הוא הבוס. אני יודע. אדאג לכל פרט. אבל כואב לי, חמיד. כואב לי. אתה מבין?" חמיד לא השיב. מי יכול להבין את איסמעיל? מי יכול להיכנס לנשמתו של המצרי הענקי הזה, שאמו מוטלמית ואביו קופטי? לאיזה מצרים הוא נאמן? מצרים של גמאל? מצרים של הפרעונים?

יוב יא-סירי, מה אוכל אותך?

היה זה כאילו לחץ איסמעיל על כפתור סמוי, ובמקום האיש הנסער והגרוש תסס את מקומו מאחורי המיכתבה הענקית גוש קרח.

"אני רוצה להיות בטוח לחלוטין שאין זו סכנת דליפה. אתה יודע כמה חשוב העיתוי של הפרסום. גמאל ירצה אותי אישית (ואני אותך לפני כן, רשם באותו פינסק) אם יודע השר המקטן ביותר לפני כווא של יונה."

איסמעיל לחץ על כפתור. נשמע קליק שקט, וחלק מן השולחן הגדול שלפניו הואר מבפנים. על ריבוע האור הוקרן מיסמך מחולק למלבנים. תיק מיבעע גשר. איסמעיל היה היחיד שידע על קיומו של התיק. האומנם?

ראש המודיעין סקר את הפרטים המוקרנים על שולחנו. "אין שום סימן לדליפה". "וממקורות חוץ?" היקשה חמיד.

איסמעיל קימט את מיצחו. "אולי זה לא חשוב, אבל יש סימנים של עצבנות מהצד השני..."

"עצבנות?" "סרא, אדוני הנשיא, יצא רשמי. זה מרגיע אותי. אבל כל עוד הם מגששים, פירוש הדבר שהם ימשיכו לחפש. והשדים האלה מסוגלים — מי יודע למה?"

פרק רביעי:

קבלת-פנים בארמון

רמון אלי-קובה היה שייך פעם למלך פארוק, ולאביו פואד לפניו. בית בנוי לבנים ושיש, מוקף גן גדול, בתוך חומה גבוהה. בשעה שמונה בדיוק הגיעה מכוניתו של גולדמן אל השער. הוקפים הצעירים, המכונית המשיכה עד למדרגות הרחבות שבחזית הבית. חמיד, שליחה את גולדמן, יצא ראשון, והחיק את הדלת פתוחה עד לצאת הארחה.

גמאל עבד-אל-נאצר קיבל את פני גולדמן בטרקלין העגול: חדר רחב-מימדים, מוקף עמודי-שיש מבהיקים. כמאתיים צלמים ועיתונאים תססו את שני האגפים של האולם. גולדמן ופמלייתו נכנסו מצד אחד של האולם; עבד-אל-נאצר ומלוויו נכנסו מן הצד השני. המסטרות טיטרטו, המצלמות הבזיקו. שני האישים התקדמו עד למרכז השטיח הפרסי הגדול. שנייה של היסוס. הידיים הושטו, הפנים בקעו בחיוך רחב. "אהלן וסאהלאן!" אמר המצרי, "שלום!" אמר הישראלי.

השניים התנהגו כשחקנים וחתיקים מאוד. לחיצת-היד נמשכה, החיוכים לא משו. הם ידעו שהצלמים והמסורטים נלהבים לצלם את המעמד ההיסטורי. הם עמדו זה לצד זה, הוליעו דבר-ינסוין. הכל בשביל הצלמים, רק כעבור כמה דקות הוביל עבד-אל-נאצר